
TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

FENYVESI CSABA**Hasfelmetsző Jack sorozat-emberölésének elemzése
a modern kriminalisztika eszközeivel**

Az Egyesült Államokban az Innocent Project tevékenységének hála napjainkra már több mint háromszáz elítéltről derült ki, hogy tévesen szenvednek évek, évtizedek óta a halálsoron, a börtönök zárkáiban.¹ A justizmordok mostani felderítésének hátterében a modern kriminalisztikai eszközök húzódnak meg, legfőképpen a világban 1986 óta alkalmazott DNS-azonosítás. Ennek köszönhetően több releváns, inkriminált, helyszínen (például a sértettől) rögzített anyagmaradványról derült ki, hogy nem a már jogerősen elítélthez tartozik, más lehetett a valódi támadó, a tényleges elkövető.

Nemcsak a téves elítélés (*miscarriage of justice, wrongful, mistaken conviction*), hanem a felelősségre vonás elmaradása miatt is lehet negatív érzetünk (például hiányérzetünk). Így nem meglepetés, hogy vannak jogalkalmazók, kriminalisták, akik évek, évtizedek, sőt évszázad után is meg akarnak oldani rejtélyeket, korábbi bűnügyeket, fel kívánnak kutatni ismeretlenül maradt bűnelkövetőket. Közéjük tartozik a napjainkban New Yorkban élő *Patricia Cornwell* is, aki Virginia államban hat éven át dolgozott az orvostudományi hivatalban (*Chief Medical Examiner Office*), forenzikus patológusok között. Emellett világszerte jól ismert bűnügyi, krimiírói munkássága is.

Amikor 2001-ben Londonban járt, foglalkoztatni kezdte a londoni Whitechapel negyedben 1888-ban felbukkanó Jack the Ripper (Hasfelmetsző Jack) és feltáratlanul maradó ügye. Elgondolkodott, hogy vajon a XXI. század modern kriminalisztikai eszközeivel lehetséges-e megoldani az akkori rejtélyes emberölési eseteket.

Brit kormányengedéllyel néhány munkatársával együtt másfél éves, széles körű és alapos kutatásba kezdett, ennek nyomán született a *Portrait of a Killer (Jack the Ripper Case Closed)* című kötete.²

---

¹ Az Innocent Project adatain túlmenően lásd Stephen P. Savage – Sam Poyser – John Grieve: Putting wrongs to right: Campaigns against miscarriage of justice. *Criminology and Criminal Justice*, vol. 7, no. 1, 2007, pp. 83–105.; Hannah Quirk: Identifying miscarriages of justice. Why innocence in the UK is not the answer. *Modern Law Review*, vol. 70, no. 5, 2007, pp. 759–777.

² Patricia Cornwell: *Portrait of a Killer. Jack the Ripper Case Closed*. Berkeley Books, New York, 2002

Tanulmányunk megírását Cornwell könyve inspirálta, egyúttal adta a fő, kifürkészett tényadatokat. Azonban az ott megfogalmazottakat továbbgondoltuk, és feltettük a magunk kriminalistás kérdéseit, és levontuk saját következtetéseinket, amelyek – előrebocsátom – nem feltétlenül és mindenben esnek egybe a szerzőéivel.

Így felvetettük kérdéstriászunkat:

1. Mik voltak az elmúlt százhusz év kriminalisztikájának mérföldkövei, megfogalmazott alapelvei és ezek hogyan hatottak a Hasfelmetsző-ügy mai nyomozására?
2. Az általunk modellezett kriminalisztikai piramis építőkövei hasznosíthatók-e egy konkrét bűnügy (egy 128 éve lezajlott sorozatgyilkosság) vizsgálatánál?
3. Az amerikai kriminalista által feltárt (és általunk egyáltalán nem vitatott, ellenkezőleg, nagyra értékelt, szívós, kitartó, sokirányú munka alapján megszerzett) tényadatok után lezárható-e a Hasfelmetsző-akta, válaszolni tudunk-e pontosan, torzításmentesen az alapvető hét kriminalisztikai kérdésre?

A konkrét bűnügyek (sértettek)

Feltehetően több áldozata volt ugyanannak az elkövetőnek, de az akkor nyomozó Metropolitan Police a következő hat, prostituáltként tevékenykedő nőt kapcsolta biztosan személyéhez.

1. Időrendi sorrendben elsőként 1888. augusztus 7-én a londoni Commercial Streeten a 35 éves *Martha Tabram*ot ölte meg, mégpedig 39 késszúrással.
2. 1888. augusztus 31-én a Buck's Row-n *Mary Ann Nichols*, 42 éves, feltűnően foghiányos hölgyet torokelvágással, csonkítással küldte a másvilágra.
3. 1888. szeptember 8-án a Humgay Streeten csapott le 47 éves áldozatára, *Annie Chapman*re, szintén torokelvágással, csonkítással.
4. 1888. szeptember 30-án a Berner Streeten találta meg a negyediket. A 45. évében járó, svéd származású *Elizabeth Stride* csonkítását azonban nem tudta befejezni, megzavarta egy konflis érkezése, elmenekült a helyszínről.
5. Nem meglepetés ezek után, hogy még ugyanaznap, tehát 1888. szeptember 30-án, a Mitro Square-n az ötödik nőt is a halálba küldte. A 43 éves, csinos, barna szemű, háromgyermekes *Catherine Eddows*nál fokozódott a brutálitása. Szinte felismerhetetlenségig összevagdosta arcát, szemhéjait, orrát, levágta fülcimpáit, végül magával vitte a kivágott nemi szervét.

6. Az 1888. november 9-én a Miller's Courtban, a Dorset Streeten zárult a sorozat a 24 éves, fekete hajú *Mary Kelly*vel. A magából kiforduló tettes már nemcsak az arcát csonkította az áldozatnak, hanem a mellét, a nemi szervét és a szívét is. Ezeket magával is vitte a helyszínről.

A nyomozó hatóságok és a környezet

A legfőbb nyomozó, a Hasfelmetsző-levelekben csak *Dear Boss*nak titulált felügyelő, a Metropolitan Police Commissioner, *Charles Warren* volt. 1888. november 8-án lemondott, feltehetően éppen a sajtó és a környezet nyomására, miután érdemi eredményt nem tudott felmutatni a prostituáltakat érintő gyilkossági sorozat felderítésében. A másik vezető nyomozót *Frederick Abberline* felügyelőként ismerjük. Ő sem tudott lendíteni az ügyön.

Némi magyarázati háttérként mondjuk el, hogy a Metropolitan Police-t 1829-ben *Sir Robert Peel* alapította a Scotland Yard, a skót királyt szolgálók udvara közelében.³ Az alapítóról elnevezett egyenruhás, szerény felszerelésű *bobbyk* azonban érdemi nyomozási cselekményt nem végeztek. Ilyen szakismeretük nem is nagyon lehetett, lévén hogy a XIX. század közepén maga a kriminalisztika, a nyomozás tudománya is éppen csak ismertté vált. Híres összefoglaló művét a XIX. század végén írta meg a kriminalisztika atyja, *Hans Gross*.⁴

A bűnügyi felderítésekre szakosodott detektívtestületet, a *Criminal Investigation Department*et csak 1878-ban állították fel. Így aztán nem csoda,

---

³ Sokáig maguk az angolok is udvarnak gondolták a Scotland Yardot, holott ez már a detektívszolgálatra utalt. Biztos, ami biztos alapon, hogy mindenkinek egyértelmű legyen, jelenleg New Scotland Yard felirat látható a londoni bűnüldöző központ előtt.

⁴ Hans Gross: *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik* 1-2., Leuscher u. Lebensky's Buchhandlung, Graz, 1893, illetve Graz-Wien, 1914. Az akkor még töredékes kriminalisztikai gyakorlati ismeretek rendszerbe foglalását végezte el német nyelven az – egyébként vizsgálóbíróként és államügyészként is tevékenykedő – egyetemi oktató. Négy kiadást is megérett művében utalt kriminálpszichológiai, antropológiai, szociológiai, statisztikai, metodikai, kriminál-fenomenológiai, kriminológiai ismeretekre is. Angol nyelven jóval később jelent meg először: *Criminal Investigation: A Practical Textbook for Magistrates Police Officers and Lawyers*. Sweet and Maxwell, London, 1924. (Gross volt az alapítója és a kiadója az 1898-as indítású bűnügyi tudományos folyóiratnak, az *Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik*nek. Gross a prágai Német Egyetem büntetőjog-professzoraként írta meg az első kriminálpszichológiai összefoglaló művet is. Lásd Hans Gross: *Kriminal-Psychologie*. Verlag von F. C. V. Vogel, Leipzig, 1897, S. 692. Második kiadás: 1905; valamint az első kriminalisztikai enciklopédiát is: Hans Gross: *Encyklopädie der Kriminalistik*. Verlag von F. C. W. Vogel in Leipzig, 1901.

hogy 1888-ban igazán kevés tapasztalat állt rendelkezésre, főleg egy súlyos (éjszaka működő, rafinált, elvetemült) emberölés-sorozat tettesének felderítésére.

Ilyképpen az angol sajtó joggal kritizálhatta a felkészületlenséget, a látványos rendőri eredménytelenséget, egyáltalán a gyanúsítotthiányt.⁵ A mértékadó és tényszerű lapokon, a *The English Review*-n, a *The Times*on, a *The Telegraph*on, a *Morning Leader*en, a *Weekly Dispatch*on kívül folyamatosan gúnyolódó cikkek, rajzok és fotók jelentek meg a bulvársajtóban, így a *Famous Crimes*, a *The Illustrated Police News*, az *Echo* vagy a *Punch* című satirikus lapban.

Az első áldozat, Martha Tabram megölésekor még nem figyeltek fel a jelenségre sem a rendőrök, sem a lakosok. Alvilági, „mocskos környezetű” szerencsétlenségnek vélték. Az utcalány halála még a szubkulturális környezetét sem rázta meg, mindenki valami személyes konfliktusnak tekintette. Mondjuk ki: nem vették komolyan, és nem számított, nem volt fontos senkinek a szegény nő halála.

Hasfelmetsző Jack levelei

A Metropolitan Police 1888 és 1896 között nagyjából 250 kézzel, rajzceruzával vagy festőecsettel írt rövid-hosszabb levelet, telegramot, és sok-sok rajzot kapott Hasfelmetsző Jacktől. (A Public Record, a Corporation of London Recordnál, a West Sussex Recordnál és a belügyminisztériumnál [*Home Office*], továbbá szenvedélyes, gazdag és szemfüles műgyűjtőknél is található belőlük példányok. Patricia Cornwell is vásárolt egy állítólagos Hasfelmetsző-levelet a szabadpiacon ezeröttszáz dollárért.)

E levelekben a leggyakrabban visszatérő szófordulat a hatóságok kinevetésére utalt: „hahaha”. Megtalálhatók és olvashatók napjainkban is a begyakorolt nyelvi eszközök, „retorikai fordulatok”, hiszen megőrizték a leveleket, telegramokat.⁶

---

⁵ Abban az időben felvetődött egy hamis szálú potenciális gyanúsítottjelölt, bizonyos Clarence herceg, ám kiderült, hogy a nemes úrfi sokkal inkább pénzre hajtó, zsarolólevél-író, semmint brutális gyilkos.

⁶ Íme, egy csokor ezekből: Catch me if you can, Ha Ha, Ha.; It's a jolly nice lark.; What a dance I am leading.; Love, Jack the Ripper.; Just to give you a little clue.; I told her I was Jack the Ripper and I took my hat off.; Hold on tight you cunning lot of coppers.; Good bye for the present from the Ripper and the dodger.; Won't it be nice dear old Boss to have the good ole times once again.; You might remember me if you try and think a little, Ha Ha.; I take great pleasure in giving you my whereabouts for the benefit of the Scotland Yard boys.; The police alias po-lice, think themselves devilish clever.; You donkeys, you double-faced asses.; Be good enough to send a few of your clever policemen down

A sok-sok kritizáló, dehonesztáló, maróan gúnyos mondatból dőlt betűvel jelöltük azokat, amelyeknek a későbbiekben még lesz jelentőségük.

(Az egyik levelén vérgyanús szennyeződés, maszatolás is látható, míg egy másikon ujjnyomok sejlének fel.)

A potenciális gyanúsított

Egy neves brit bűnügyi felügyelő hívta fel Patricia Cornwell figyelmét 2001-ben a történelmi jelentőségű gyilkosságsorozatra, azok helyszíneire (meg is mutatta őket neki), majd egy potenciális gyanúsítotttra, Anglia ma is híres festőművésze, *Walter Richard Sickert*re.

Ezen a nyomon, verzió indult az amerikai kutató. Tényfeltárása során megtudta, hogy a „célszemély” Münchenben, dán–német apától és angol–ír anyától született 1860. május 31-én. A hat gyermekük közül ő volt a legidősebb, a négy fiú mellett egy Helena nevű lánytestvére is volt. (Érdekes módon egyiküknek sem született a későbbiekben gyermeke, és többen alkoholisták, idegkezelték lettek. Az egyik fiútestvért teherautó gázolta halálra felnőtt korában.) Gyermekkorra nem lehetett felhőtlenül vidám, mert ötéves korára a kislányosan, szemérmesen mosolygó, fürtös hajú fiúcska már túl volt három here- (pénisz-) műtéten. Ezek pontos oka, lefolyása, eredménye nem ismert, de az alaposan feltételezhető, hogy erekcióra nem volt képes a későbbiekben sem, és feltehetően testnyílás-kivezetéses vizelésre kényszerült egész életében.

---

here.; The police pass me close every day, and I shall pass one going to post this.; Ha! Ha!; You made a mistake if you thought I didn't see you...; The good old times once again...; I really wanted to play a little joke on you all but I haven't got enough time left to let you play cat and mouse with me.; A good Joke I played on them.; You made a mistake if you thought I didn't see you...; The good old times once again...; I really wanted to play a little joke on you all but I haven't got enough time left to let you play cat and mouse with me.; *Au revoir, Boss.*; A good Joke I played on them.; I am Jack the ripper catch me if you can.; I am now going to make my way to Paris and try my little games.; Oh, it was such a jolly job the last one.; Kisses.; I am still at liberty...Ha, ha, ha.; Don't I laugh.; I think I have been very good up to now.; Yours truly, *Mathematicus.*; What fools the police are.; Dear Boss... I was conversing with two or three of your men last night.; I am very much amused.; I'm considered a very handsome Gentleman.; You see I am still knocking about. Ha.Ha.; You will have a job to catch me.; But they didnt search the one I was in I was looking at the police all the Time.; Why I passed a policeman yesterday & he didnt take no notice of me.; The police now reckon my work a practical joke, well well Jacky's a very practical joker ha ha ha.; But they didnt search the one I was in I was looking at the police all the Time.; You never caught me and you never will, Ha Ha.

1881-ben az akkora már sármos, immár harmadik generációs művész ifjú beiratkozott a londoni Slade Schoolba.⁷ 1882-től *James McNeil Whistler* festőművész tanítványa lett. Már életében elismert, ünnepezték festővé vált, különösen korábbi mestere, későbbi barátja, Whistler 1903-as halála után. Napjainkban számtalan galériában, múzeumban, egyetemi gyűjteményben láthatók alkotásai. Folyékonyan beszélt németül, angolul, franciául, olaszul, a latint barátainak is tanította, jártas volt a dán és görög nyelvben, és volt némi spanyol-, valamint portugál nyelv-ismerete is.

Szenvedélyesen olvasta a sajtót, minimum öt-hat lapot naponta. Imádta a leveleket, szerette őket írni és kapni is. Ösztönözte barátait a részletes és gyakori levélküldésre, amit meg is fogalmazott egyik küldeményében: „*Tell me in detail all sorts of things, things that have amused you and how and when and where, and all sorts of gossip about every one.*”⁸

Környezetében többen naplót, emlékeztést, művészettörténész kutatók pedig monográfiákat írtak róla. Ezekből tudjuk, hogy házasságai alatt is több lakást, műtermet (stúdiót) tartott fenn egy időben, helyüket feleségei elől is gondosan eltitkolva. Összességében, egész művészi életében nagyjából húsz ilyen titkos búvóhelyet említenek a kötetek. Alkalmanként napokra, sőt hetekre eltűnt, minden bejelentés nélkül. Visszatérésekor az alkotói szabadságára, a művészi ihletésre hivatkozott okként. Állandóan változtatta megjelenségét is. Ha úgy tartotta kedve, körszakállt vagy bajuszt növesztett, alkalmanként kopaszra borotválta a fejét. Szólnak adatok arról is, hogy kíváncsiságból rendszeresen látogatta a sorozatgyilkos Hasfelmetsző által hátrahagyott helyszíneket, a rendőri intézkedési területeket.

Háromszor nősült, mégsem született egyetlen gyermeke sem. Elsőként, 1885-ben, 25 évesen egy neves politikus lányát, a nála idősebb, 37 éves *Ellen Cobdent* vette el, 1899-ben elváltak. Második, immár jóval fiatalabb feleségét már a tanítványai közül választotta ki, mégpedig a gyengéd, de beteges *Christine August*. 1942-es utolsó napjaiban a harmadik társa, a nála jóval fiatalabb *Therese Lessore* tartott ki mellette.

---

⁷ Lásd az életrajzát részletesebben *Britannica Hungarica* világciklopédia. Magyar Világ Kiadó, Budapest, 2005, 16. kötet, 322. o.

⁸ Nyersfordításban az angol szöveg: „Mondj el minden részletet a dolgokról, amelyek szórakoztattak téged és minden pletykát arról, hogyan, mikor, hol történt valami valakivel.”

A személyi (in personam) gyanút megalapozó indíciumok, bizonyítékok

A Patricia Cornwell irányításával tevékenykedő XXI. századi amerikai nyomozó csoport igyekezett felkutatni a bűncselekményekkel, Hasfelmetsző Jackkel és Walter Sickerttel kapcsolatban minden közvetlen és közvetett bizonyítékot. Előbbire száztizenhárom év után nem igazán sikerült bukkanni, utóbbira álljanak itt – nem kimerítően – a példák.

- A magánnyomozás során több Sickert-festményt, -rajzot begyűjtöttek, amelyen a téma visszatérő és sokatmondó: egy férfi éppen kést dőf egy nőbe. (Képein, rajzain mindig felöltözött férfi bántalmaz sokszor ruhátlan vagy hiányos öltözetű, kiszolgáltatott nőt. Bármiféle szépség, netán szép nő megjelenítése távol állt tőle, nincs ilyen alkotása.)
- Sickert *Camden Town Murder* című festményén egy férfi az ágyán fekvő nőt fojtogatja. 1907-ben hasonló körülmények között és módon ölték meg *Emily Dimmock*ot Camden Townban, nagyjából másfél kilométerre Sickert házától.
- A *Venetian Studies* című Sickert-vázlat nagyon emlékeztet Mary Ann Nicholusra, akinek a szeme szintén nyitva volt, amikor felfedezték a holttestét.
- A *Putana a Casa* című Sickert-festményen a női arc ismerős: mintha Catherine Eddows, az ötödik áldozat nézne ránk – homályos (megcsonkított?) jobb arcféllal.
- Sickert talán leghíresebb festménye az öt példányban is létező, a Clarence House-ban és a Tate Galériában ma is megtekinthető *Ennui* című. Ha jobban megnézzük a szobabelsős, kétalakos, nyugalmat árasztó festményt, és kinagyítjuk a háttérrel, akkor a faliképen épp egy titokzatos alak közelít hátról egy nőhöz.
- Walter Sickert *He Killed His Father in a Figh* című rajzvázlatán a helyszín, a környezet (például a fakeszes ágy) nagyon hasonlít Mary Kelly gyilkossági helyszínére.
- A festő műveiben brutalitás, agresszió, sadizmus, morbiditás, nőgyűlölet, abnormitás, mániákusság, pszichopátia jegyei fedezhetők fel. Ekként jellemezhetjük a valódi, sorozatgyilkos profilját is – a Patricia Cornwell által felkért FBI-profilozó szakvéleménye szerint.
- Feltehetően a levélíró ujjnyoma látható a Metropolitan Police-nak 1896-ban küldött egyik Hasfelmetsző-levélen.
- Vízjel a „Dear Jimmy” címzésű levélen, amelyet Walter Sickert, a festő írt egyik barátjának (több mint kétszáz eredeti Walter Sickert-levél maradt fenn

- napjainkig). A levélpapírra nyomott vízjel (Pirie and Sons) megegyezik a Hasfelmetsző Jack által a rendőrségnek küldött levélével. 1885 és 1887 között Sickert és Hasfelmetsző Jack ezt használta írólapul. 1887 után mindketten áttértek a Joynson Superfine vízjelű írólapok használatára. Hasfelmetsző Jack 1896-os utolsó leveléig ezt alkalmazta.
- Sickert korábbi művésznévként a latin *Mr. Nemót* vagy az angolos *Mr. Nobodyt* használta. A kutatás folyamán találtak olyan, a rendőrségnek írt Hasfelmetsző-telegramot, amelyen a feladó a Mr. Nobodyt áthúzta, majd odaírta: „Jack the Ripper”.
  - A Hasfelmetsző-levelek írója alkalmanként hivatkozik arra, hogy ő „*No Englishman*”. Ami ráillik Sickertre, aki alapvetően német. Egyszer meg is írta, hogy szívében mindig német maradt. (Különleges tény, hogy Anglia híres festője nem is angol származású, bár szó szerint – félig – angol anyanyelvű.)
  - Hasfelmetsző Jack többször használt latin kifejezéseket a leveleiben. Például alkalmanként úgy írta alá: „*Mathematicus*”. Mint említettük, Walter Sickert folyékonyan beszélt latinul és még fél tucat nyelven, köztük franciául (az *Au revoir* és a *Boss* is szerepelt a szófordulati listán). És ismeretes volt a matematika iránti fokozott érdeklődése is.
  - Számítalan írott forrásból tudjuk, hogy a magát nagyon okosnak vélő (és feltehetően valóban kiemelkedő intelligenciájú, sokoldalú) Walter Sickert kedvenc szavai közé tartozott a *fool*. Ha valaki nem volt kellően művelt vagy lángeszű, vagy csak nem tetszett neki, egyszerűen butának, gyengeelméjűnek, bénának titulálta. Ez a sértő *fool* szó gyakran felbukkant a szintén pszichopata jegyeket mutató Hasfelmetsző leveleiben a rendőrökre alkalmazva, mint ahogy be is mutattuk és kiemeltük a szófordulat-egyvelegben.
  - A levelei aláírásánál a festőművész sokszor rövidítette, szignózta nevét: W. R., W. S., R. S. R. St. w. Ezek a rövidítések Hasfelmetsző Jack leveleiben is több helyen megjelennek.
  - Apró Hasfelmetsző-feljegyzés, amelyet egy üvegpalackban találtak meg a Doveri-szorosban, ahol gyakorta nyaralt Walter Sickert.
  - Az angliai Cornwallban található Lizard Vendégház vendégkönyvébe rajzolgatott az ott 1884-től többször megszálló Walter Sickert. Szembetűnő a pálcikás, gyerekes figurák megegyezése a Hasfelmetsző-levelekben lévő rajzokkal. (Sickert még a vendégkönyvben is jól láthatóan kijavította a korábbi bejegyzések nyelvtanilag hibás bejegyzéseit. Ez otthon is szokása volt.)
  - Hasfelmetsző Jack levelein visszatérő motívum a törhegyek, késpengék rajzolása, ezek megjelennek Walter Sickert rajzain is.

- Hasfelmetsző Jack rendőrségnek írt leveleiben gyakorta felbukkannak a lovak, a lóversenyek, sőt befutótippeket is ad a nyomozóknak. Sickertnek több lóversenyes festményét ismerjük, és minden kutatója, életrajzírója megemlíti a lósport iránti rajongását, és ezzel kapcsolatos tudását, jártasságát.
- Walter Sickert festőművésztől fennmaradt vagy kétszáz levél, hiszen írogatott a barátainak, feleségeinek, galériáknak, múzeumoknak, a művészeti akadémiának. És mivel már életében felfigyeltek munkásságára, az angliai címzetek jó része megőrizte őket. Mint ahogyan Hasfelmetsző Jack levelei is fellelhetők napjainkban eredetben a Metropolitan Police, a Scotland Yard, néhány egyetem, sőt még kórházak (patológiai intézetek) levéltáráiban is. Ezek vizsgálhatókká váltak, és a borítékokon használt bélyegeken, valamint ragasztócsíkokon emberi nyálmintát tudtak rögzíteni. Ezek összevetése folyamán hat esetben is mitokondriális egyezőséget mutatott ki a Virginiai Igazságügyi Tudományi Intézet és Orvostudományi Intézet (*Virginia Institute of Forensic Science and Medicine*) laboratóriuma. Vagyis a Walter Sickert által küldött borítékon lévő anyagmaradvány összetétele 99 százalékos valószínűséggel megegyezett a Hasfelmetsző Jack által küldött borítékon lévő nyál anyagmaradvánnyal (Sickert és Hasfelmetsző Jack DNS-szekvenciái ugyanazok).

A Tate Archívumban megőrizték Walter Sickert több festőköpenyét, mivel azonban kimosták, kivasalták őket, így értékelhető, DNS-típezésre alkalmas emberi anyagmaradványt nem tudtak felfedezni az amerikai kriminalisták.

Következtetéseink a kriminalisztikai mérföldkövek tükrében

Mindezen adatok fényében az alapkérdéseinkre igyekszünk megfogalmazni válaszainkat. Elsőként a kriminalisztikai mérföldköveket vesszük górcső alá.⁹ Felfogásunk szerint ezek (zárójelben a világ legnevesebb tárgyköri szakkriminalistái, kutatói, tudósai):

- a) Ujjnyom 1900 és 1910 közötti indulással (*Bertillon, Coulier, Herschel, Faulds, Henry, Galton, Vucetich*), plusz egyéb nyomok (*Balthazard, Goddard, Gross*);

---

⁹ Lásd a mérföldkövekről részletesebben Fenyvesi Csaba: Az új generációs bizonyítékok a kriminalisztika történeti mérföldköveinek tükrében. *Magyar Jog*, 2014/7–8., 433–443. o.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

- b) Vér és egyéb anyagmaradványok 1910-től (*Locard, Gettler, Gonzales, Niceforo, Norris, Ottolenghi, Popp, Reiss, Södermann*);
  - c) Neutronaktiváció 1930 és 1940 közötti indulással (*Jervis, Guinn, Perkons*);
  - d) DNS-típezés/-azonosítás (*Watson-Krick* 1953-tól, *Jeffreys* 1986-tól);
  - e) Digitális adatok az 1990-es évektől (*Casey, Marshall*).
- a) Ezek közül nem sikerült értékelhető ujjnyomot, ujjnyomtöredéket (lábbe-linyomot, ajaknyomot stb.) találnia a XXI. századi, széles körű nyomozás-nak. Ami az egyik levélen felsejlett, nem bizonyult azonosításra alkalmas-nak, csakúgy mint a megőrzött használati tárgyain (például tányérján, ecsetjein) lévő (illetve nem lévő). Hozzátesszük: mivel is lehetett volna összehasonlítható? Hiszen sajnálatos módon egyetlen esetben sincs helyszí-ni ujjnyomrögzítés (pedig hat helyszín is kínálta magát). Holttestünk sincs, mivel Walter Sickert egyenesen kérte, hogy hamvasszák el a halála után, ami meg is történt. (Ám ha földben nyugodna teste, ennyi idő után már ak-kor sem lenne értékelhető lágyrész-, ujjnyomatminta.)
- b) Hasfelmetsző Jack egyik-másik levelén feltűnt vérgyanúsnak látszó anyag-maradvány, ám ezt a szerológiai vizsgálatok nem erősítették meg. A hely-színekről nem maradt értékelhető anyagmaradvány. Spermát nem is írtak a jegyzőkönyvek, ilyet akkor sem találtak. Sajnálatos módon hajszálát, szőr-szálát, bőr-, fém-, textil-, eszköz-anyagmaradványt sem. Vagyis, ne szépít-sük, semmi érdemleges anyagmaradványt nem rögzítettek az akkori hely-színi szemlélők. (Az egyik sértettnél őriztek meg egy saját véres kőténydarabot.)
- c) Ily módon kiesett a neutronaktivációs módszer is, mert eszköz-anyagmaradványt sem rögzíttek, nem volt minnek a beltartalmát vizsgálni.
- d) Ahogyan az Innocent Project ügyeiben, itt is hatékonyan bizonyult a DNS-típezés. 113 év után is találtak „partizán” módon megbújó, rejtőzkö-dő, szinte kiirthatatlan anyagmaradványt. Emberinyál-töredéket a feladott borítékok ragasztócsíkján, illetve a megnyálazott postabélyegek hátulján. Itt még van remény: a jelenlegi tudományos irányok szerint jó eséllyel ki-mutatható az anyagmaradvány DNS-tartalmából az illető neme, kora, talán még betegsége is, ez pedig összevethető a biografikus kötetekből (köztük például a testvérétől, Helenától származóból), naplókából, monográfiákból jól ismert Walter Sickertével is.
- e) A napjainkban „sztárbizonyítéknak” számító digitális adat és módszertan egyelőre nem hozott eredményt a Hasfelmetsző Jack-ügyben. Utólag nem igazán találhatunk olyan adatot, amely akkor még nem létezett (például ka-

merafelvétel). Létezik egy filmfelvétel az idős Walter Sickertről, amelyen balkezesként látszik, miközben minden közel álló megfogalmazta, hogy jobb kézzel festett és írt. Az amerikai írásszakértők utaltak arra, hogy sokszor eltorzított írást láttak Hasfelmetsző Jack leveleiben, felfedezték a balkezes írás nyomait is. Kategorikus azonosítási (egyezési) következtetésre azonban nem jutottak a kézírások összehasonlításánál.

Következtetéseink a kriminalisztikai piramisunk tükrében

Ha megnézzük a 741-es piramismodellünket¹⁰, akkor azt látjuk, hogy az egyedi azonosítás (1), amire fókuszálunk minden bűnügyben, jelen ügyben nem maradéktalanul minden alapbáziskérdést (7) illetően. Amelyekhez a közvetítők, mediátorok (4), azaz a nyomok, anyagmaradványok, okiratok, írásos vallomások¹¹ útján jutott el az amerikaiak által végzett vizsgálat.

A Mi történt? kérdésre egyértelmű a felelet: különös kegyetlenségű sorozat-emberölés zajlott Londonban, 1888-ban.

A Hol? kérdésre is egyértelmű a válasz: az East End-i Whitechapel negyed, ócska gyertyalámpákkal megvilágított utcáin, terein, udvaraiban.

Mikor? Mindig az éj leple alatt, az említett hat, *Viktória* királynő uralkodása alatti időpontban.

A Hogyan?-ra is elég egyértelműek a válaszok, kivéve, hogy a mai napig nem ismert, nem került meg/elő az elkövetés eszköze (a kés, tőr, a vágó-szűrő eszköz).

A mindig fontos kérdéspárt (*Ki? Kivel?*) hagyjuk a végére!

Válaszoljuk meg az új kutatás szerint a *Miért?*-et! Patricia Cornwell meggyőződéssel vallja, hogy a tettes pszichopata, a testüket áruló nők az ellenségei voltak, mintegy kompenzálásként, dühből, bosszúból ölte meg őket a saját testi, szexuális hiátusa (és szenvedései) miatt. Sosem vetődött fel a rablási célzat, bármiféle vagyon, értéktárgy, pénz eltulajdonítása, a korabeli jegyző-

¹⁰ A 741-es piramismodell taglalása olvasható a szerzőtől Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika piramismodelljének második változata. *Belügyi Szemle*, 2014/9., 32–43. o.

¹¹ A második áldozat, Annie Chapman eseténél találtak a nyomozók egyetlen szemtanút, aki a tetthely közelében látott egy elsuhanó férfialakot. Az éjszaka is dolgozó tejszállító annyit tudott róla elmondani, hogy kb. 28 éves lehetett, olyan háromnapos szakállkezdeménnyel, sötét hajjal, nagy, érdeklődő szemmel, mint egy egyetemista vagy hivatalnok. Fehéres ruházata, talán köpenye pedig olyan volt, mint egy mérnöké, olyan szerelőköpeny- (vagy dzseki-) féle. (Szerzői megjegyzés: több évtizedes kriminalisztikai és jogalkalmazói tapasztalat alapján furcsának tűnik nekünk a „kb. 28 éves” megjelölés, sokkal inkább vallják a tanúk, hogy 25-30, vagy 30 körüli, semmint ilyen konkrét számot mondanának.)

könyvek, nyomozások egyik helyszín kapcsán sem rögzítettek ilyet. Szerinte minden adat arról szól, és ez a következtetése is, hogy maga Walter Sickert festőművész volt a nők gyilkosa is.

Vajon válaszolhatunk-e arra a kezdeti kérdéseinkre igennel, hogy megtaláltuk a sorozatgyilkost, hogy azonosítottuk, illetve azonosította Patricia Cornwell és csapata a tettest? Más formában: lezárható-e az akta?

A válaszuk – ellentétben az amerikai író meggyőződéssel vallott és hirdetett álláspontjával – az, hogy *nem*. Még nem. Érvelésünk szerint ugyanis – ami a kriminalisztika piramismodelljéből, a kriminalisztika alapelveiből és az általunk hirdetett bizonyításelméletből (benne a fogalmából)¹² is kitészik – a modern kriminalisztika eszközeivel „csak”, bár ez sem kevés, azt sikerült bizonyítani, hogy a Hasfelmetsző Jack-levelek Walter Sickerthez köthetők. Ha mindegyik ugyanattól a kéztől származik, akkor az a festőművész alkotása. Ő volt a levelek írója. Azonban a bűncselekmény elkövetéséhez ezek a bizonyítékok – sajnálatos módon – nem köthetők.

Itt jön a képbe az általunk kidolgozott kriminalisztikai alapelv-sor¹³, amelynek első pontja éppen a hét fő ténykérdést emeli ki (*első alapelv*), majd az első csapás, a „First Strike” jelentőségét (*második alapelv*). Ennek tartalma szerint pedig az elrontott helyszíni szemlék mint kezdeti csapások nem hozhatók helyre, visszafordíthatatlanok, megismételhetetlenek. Vagyis az 1888-as hibák már nem kijavíthatók a XXI. században. Az adatok szerint elmaradt a releváns nyomok és anyagmaradványok szakszerű felkutatása, előhívása, rögzítése, hiszen valljuk *harmadik alapelvként*, hogy minden bűncselekmény nyomot hagy. A helyszín pedig nyitott könyv, amelyből olvasni kell tudni. Az olvasás és szakszerűség elmaradása végzetes következményekkel jár, illetve járhat a ténykérdések megválaszolásakor. Márpedig a helyszínen található nyomok és anyagmaradványok hozhatnák a rendőrség, a nyomozó hatóság, végső soron a bíróság számára a releváns, tettesre utaló adatokat. Hiszen minden rendőrség annyit ér, amennyi adata van (*negyedik alapelv*), az adatok által pedig a múlt megismerhető (*ötödik alapelv*), egyúttal megteremtik az egyedi személyazonosítás lehetőségét, a *natura non facit saltum*, a *hatodik alapelv* gyakorlati kiteljesedését.

¹² Lásd erről részletesebben Tremmel Flórián: *Bizonyítékok a büntetőeljárásban*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006; illetve Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: *A büntető eljárásjog elmélete*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2012.

¹³ Nézeteinket a kriminalisztikai alapelvekről már publikáltuk. Lásd erről Fenyvesi Csaba: *A kriminalisztika alapelvei*. Jura, 2013/2., 37–50. o.

Összegzés

Sommáztaként mondjuk el, hogy nézetünk szerint még nem zárhatjuk le Hasfelmetsző Jack ügyét. Walter Sickert festőművészt senki „nem tudta behelyezni” a bűncselekmények helyszínére, nem tudta összekapcsolni megbízható tárgyi vagy személyi bizonyítékok útján a sértettekkel, a konkrét helyszínekkel, idővel, módszerrel, motivációval. Személyes gyanúokok, indíciumok szép számmal vannak (például motivációk, egy éjszakai sötétben látó tanúvallomása, némi személyleírás egy elsuhanó alakról), de bizonyosan, észszerű kétely nélkül kontinentális felfogásunk szerint még nincs meg a tettesünk. Illetve, ha jó is a verzió, nincs elég bizonyítékunk a tettesi bizonyosság kimondásához. (Csak a levélíróéhoz.)

Van esélyünk azonban, hogy a folytonosan és dinamikusan fejlődő természettudományra épülő kriminalisztika bővül olyan eszköztárral, amely újabb esélyt ad a rejtélyes XIX. századi sorozat tettesének felderítésére, bizonyossággal felérő, minden kétség nélküli azonosítására is. Mindenesetre az amerikai, széles körű, nagy erőket megmozgató, igen tiszteletre méltó nyomozás nem volt haszontalan. Számtalan tanulsággal, eredménnyel, nívóval járt nemcsak egy konkrét ügy, hanem a kriminalisztika mint módszertan megismerésében is. Csak ösztönözni tudjuk a hasonló múltba nézéseket, és nem csak a nagyvilágban, hazánkban is. Szép és örök feladat minden kriminalistának!